

Samenvatting:

- Vanwege alle recente ontwikkelingen in de haven van Rotterdam doen wij u deze inbreng voor het debat over *het toekomstig verdienvermogen van Nederland* toekomen.
- Met name de diverse nieuwe (miljarden) investeringen (o.a. nieuwe biobrandstoffabrieken, plastic recycling, nieuwe chemische fabrieken, etc.) die geen doorgang vinden zijn zeer zorgwekkend (na eerder dit voorjaar al sluiting van enkele efficiënte fabrieken). Juist dit soort nieuwe duurzame investeringen zijn de motor voor ons lange termijn verdienvermogen en onze weerbaarheid.
- Ondanks alle berichten heeft de basisindustrie in Rotterdam, volgens tal van nieuwe onderzoeken (TNO, Roland Berger, HCSS, Sustainable Industry Lab, Affry, etc), uitstekende lange termijn vooruitzichten met een duurzame, innovatieve toekomst en goed betalende banen. De Nederlandse industrie is ook op lange termijn concurrerend door haar locatievoordelen en door bijv. alle wind op zee. Ook zitten er nog altijd honderden innovatieve en duurzame projecten voor een sterke toekomst in de pijplijn in de haven van Rotterdam.
- Een sterke basisindustrie en het weer op gang krijgen van de investeringen is niet alleen essentieel voor ons verdienvermogen, maar ook essentieel voor onze weerbaarheid (van kogelvrije vesten tot nieuwe materialen en brandstoffen), de energietransitie (o.a. coatings voor windmolens en zonnepanelen), de hightech-sector (o.a. ASML) én om voor tal van (dagelijkse) producten (van de zorg tot bouwmaterialen) niet afhankelijk te zijn of te worden van andere machtsblokken.
- Dankzij de sterk samenwerkende bedrijven in de haven én de uitstekende logistiek zijn zeer efficiënte/duurzame clusters (zoals het chloorcluster¹) ontstaan die een hoofdrol spelen in een duurzame economie, met meer groene/circulaire/innovatieve producten. Nu al kunnen petrochemische bedrijven uit de haven producten duurzaam produceren (duurzame isolatie, duurzaam PVC, duurzame coatings, duurzame brandstoffen, etc.). Helaas blijft de marktvraag achter. Slechts weinigen zijn bereid de meerprijs hiervoor te betalen. Vraagsturing/ vraagcreatie bij voorkeur op Europese schaal kan de industrie helpen de volgende stap in de transitie te maken.
- Voor een succesvolle duurzame toekomst is verder dringend actie nodig om het investeringsklimaat in Nederland te herstellen met concurrerende nettarieven/energiekosten (in lijn met buurlanden) en snelle oplossingen voor o.a. stikstof, netcongestie en een definitief einde aan alle nationale koppen en instabiel beleid. Zie onderaan dit document diverse concrete suggesties om de investeringsmotor weer op gang te krijgen.

1. Belang industrie in de haven van Rotterdam

- De materialen die de basisindustrie in de Rotterdamse haven produceert zijn de bouwstenen voor onze woningen, onze infrastructuur, de diverse transportsectoren, de energietransitie tot voor onze hightech sectoren. Van bloedzakken en ijzersterke vezels tot isolatie en waterleidingen. De basis voor tal van succesvolle ketens wordt gelegd in de Rotterdamse haven.
- De basisindustrie speelt hiermee een onmisbare rol in onze economie, zowel qua banen, R&D, toegevoegde waarde, belastinginkomsten als door haar bijdrage aan onze strategische autonomie, hightech en defensie.²
- Technisch personeel in de industrie (MBO-niveau) verdient zeer goede salarissen met hoogproductief werk. Diverse bedrijven in de haven alleen al staan verder garant voor miljarden aan belastinginkomsten voor de Nederlandse samenleving. De toegevoegde waarde van onze basisindustrie is kortom hoog.
- Onze efficiënte clusters, kapitaalintensiteit, ligging, infrastructuur, automatisering en een focus op innovatie en verduurzaming maken onze basisindustrie bovendien tot één van de meest efficiënte.

¹ Zie bijvoorbeeld: [Zout impactstudie](#)

² Nederland heeft een sterke industrie, goed voor 12% van het bbp en 753.000 directe banen. Direct en indirect staat de industrie in ons land voor ongeveer een kwart van onze welvaart (250 mld euro), en ca. 2 miljoen banen. Zie voor meer informatie o.a.: 1) Onderzoek door PWC Strategy& naar het belang van de basisindustrie: *Sociaaleconomische bijdrage van 6 sectoren*. [Download het PWC-rapport hier](#). 2) onderzoek Centre for International Energy Policy (CIEP) naar de strategische waarde van de Nederlandse industrie in de wereld. [Download het CIEP-rapport hier](#) 3) Zie ook: [Basisindustrie: je weet pas wat je mist als het er niet meer is - ESB](#).

2. Onze basisindustrie kan gewoon concurreren met landen met veel zon

- De Rotterdamse haven is een logische plek voor energie-intensieve industrie vanwege onze ligging in de Europese delta met een uitstekende diepzeehaven, sterk geïntegreerde en efficiënte clusters en een sterke logistiek. Ook is energie ruim voorradig (óók in de toekomst dankzij wind op zee en aanvoer van elders via de haven) en we zijn verbonden met sterke kennis- en onderwijsinstellingen (TU's, etc.).
- Ook voor de toekomst heeft de industrie hier uitstekende vooruitzichten met nog altijd honderden concrete vernieuwing/verduurzamingsprojecten in de pijplijn (van waterstof en batterijen tot voor duurzame brandstoffen en groene chemie). De Rotterdamse haven kan volgens onderzoek van SmartPort³ bijvoorbeeld uitgroeien tot een leidende hub voor circulaire koolstof.
- Daarnaast blijkt uit recent onderzoek in opdracht van het *Nationaal programma Verduurzaming Industrie* (NPVI) door TNO, HCSS en Roland Berger dat -in tegenstelling tot het gangbare beeld- Nederland voor diverse energie-intensieve sectoren gewoon kan concurreren met landen met bijvoorbeeld meer zon. Nederland is bij een volledig duurzaam energiesysteem (dankzij o.a. wind op zee) ook in de toekomst concurrerend.⁴

3. Investerings die niet doorgaan en de rol van nationale beleidskeuzes

- In de haven zagen we afgelopen weken diverse duurzame nieuwe projecten afgeblazen worden. Van een project voor chemische recycling (Exxon) tot de bouw van een nieuwe schone chemiefabriek (Mitsubishi) tot twee projecten voor de productie van biobrandstoffen in Rotterdam. (BP & Shell). Ook zagen we recent diverse bedrijfssluitingen met als gevolg honderden goedbetaalde mensen die op straat kwamen en efficiënte clusters die een stevige knauw krijgen door het wegvallen van belangrijke schakels. Hiermee realiseren we weliswaar voor enkele megatonnen CO₂ aan emissiereductie⁵ bij efficiënte bedrijven, maar dit is vooral 'weglek' naar elders waar veelal minder schoon wordt geproduceerd in plaats van door verdere verduurzaming hier in Rotterdam.
- Waar dit alles een gevolg is van gezonde en eerlijke concurrentie is dat natuurlijk een *fact of life*. De theorie van Schumpeter (*creative destruction*) hebben wij hoog in het vaandel. Helaas moeten we constateren dat de bedrijven in Rotterdam geen gelijke uitgangspositie hebben met in ieder geval onze buurlanden. Zo kennen wij voorbeelden uit de haven van grote (base-load) stroomgebruikers voor wie de kosten voor elektra tot wel 65% verschillen met vergelijkbare fabrieken in Duitsland en waarbij de nettarieven de laatste twee jaar van enkele miljoenen naar inmiddels 35 miljoen per jaar zijn gegaan door nationaal beleid.
- Dit is een direct gevolg van nationale keuzes, zoals (kortings)regelingen die Nederland weigert te hanteren (VCR) of die minder uitgebreid zijn dan in andere landen (IKC⁶) en het feit dat we de aanleg van de nieuwe energie-infrastructuur één op één doorbelasten aan de huidige gebruikers. Dit terwijl het collectieve infrastructuur betreft net als (vaar)wegen en het spoor, waar het Rijk vanuit de algemene middelen een grotere bijdrage aan zou moeten leveren om deze kosten behapbaar te maken voor de huidige gebruikers. Des te meer omdat (duurzame) elektriciteit één van de verduurzamingsroutes is voor veel bedrijven en de kosten ervan ook cruciaal zijn voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van waterstof en batterijen.
- Ook op andere vlakken lijkt Nederland alles anders te willen doen dan de buurlanden met nog altijd een eigen CO₂-heffing (die nog steeds niet is afgeschaft), ander beleid voor koelwater, ander beleid voor de Afvalverbrandingsinstallaties, etc. Ook op terreinen als bijmenging (waterstof) en als het gaat om

³ Zie: [Rotterdamse haven als hub voor duurzame koolstof | TNO](#)

⁴ Zie voor de rapporten van TNO, Roland Berger en HCSS: [Kosten duurzame energie Nederland en Saoedi-Arabië vergelijkbaar voor industriële ketens | Nationaal Programma Verduurzaming Industrie](#)

⁵ Zie ook: [Antwoord op vragen van het lid Bontenbal over de CO₂-heffing en het verduurzamen van de Nederlandse industrie | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

⁶ Rondom de IKC spelen meerdere issues waardoor zeker de Rotterdamse industrie op achterstand staat. NL hanteert bijv. geen zogeheten *supercap* op de IKC. Dit in tegenstelling tot andere landen. Raffinage is daarnaast door NL uitgesloten voor IKC, terwijl in andere landen deze sector wel gebruik kan maken van IKC-ondersteuning. Daarnaast heeft het grootste deel van de Nederlandse chemie geen toegang tot IKC en hier moet op Europees niveau verandering in komen z.s.m..

toezicht doet Nederland alles net iets anders – met hogere kosten tot gevolg – dan de buurlanden.⁷ Op de internationale markten waarop deze bedrijven actief zijn is dit niet houdbaar.

- Het voorgaande is binnen één Europese interne markt niet toekomstbestendig. Zeker niet nu in toenemende mate dumping een rol speelt, met name ook van chemische producten vanuit China op de Europese markt.⁸ Bedrijven zitten zo op twee manieren klem; door nationale keuzes en door de geopolitieke ontwikkelingen tussen de grootmachten.

4. Positieve businesscase voor de samenleving

- Het Kabinet zette dit voorjaar én met Prinsjesdag een aantal voorzichtige stappen om de basisindustrie weer wat lucht te geven (o.a. met investeringen in CO₂-opslag, aanpassing van de raffinageroute voor waterstof, een einde aan de voorgenomen plastic-tax én herinvoering van IKC, het op nul stellen van de CO₂-heffing; een jaar langer IKC én een miljard voor wind op zee).
- Helaas moeten we constateren dat als het gaat om één van de grootste problemen (de kosten voor het gebruik van elektriciteit) Nederland nog steeds enorm uit de pas loopt met buurlanden en hier stevige extra actie op nodig is. Zo moeten onze bedrijven met de handen op de rug concurreren (zie de PWC speelveldtoetsen over de afgelopen vijf jaar i.o.v. KGG) en vrezen wij dat meer nieuwe investeringsprojecten hier niet van de grond komen en we op korte termijn meer (onnodige) bedrijfssluitingen gaan zien, waar we met onze unieke geïntegreerde clusters eigenlijk geen betere plek hebben voor de basisindustrie (m.n. chemie) dan in Rotterdam.
- Nieuw onderzoek van TNO⁹ laat bovendien onomstotelijk zien dat de hoge energiekosten in ons land de concurrentiepositie van de Nederlandse industrie enorm ondermijnen. De hoge energiekosten drukken volgens TNO het nationaal inkomen, de export, de belastinginkomsten, en beperken onze strategische autonomie. TNO heeft becijferd dat compensatie van het internationale energiekostenverschil ons ook maar een fractie van het potentiële verlies in nationaal inkomen kost bij niks doen. Hiermee ontstaat een meer dan positieve businesscase voor de overheid. Niets doen is *penny wise, maar pound foolish* en we vrezen een massaal verlies van belastinginkomsten en meer bedrijfssluitingen als de staat niet snel handelt komende periode. Ook stokken anders tal van vernieuwingen die nog in de pijplijn zitten in Rotterdam (o.a. bij waterstof en SAF).
- Daarom roepen wij het kabinet en de politiek op om (zoals ook verzocht door de TK¹⁰) zo spoedig mogelijk iets aan de hiervoor geschetste problemen te doen en de mogelijkheden die het nieuwe staatssteunkader (CISAF) biedt daarbij te benutten, net als in de buurlanden:
 - **Implementeer z.s.m. (!) kortingsregelingen voor grootverbruikers:** Volg het voorbeeld van Duitsland en Frankrijk en maak maximaal gebruik van de Europese mogelijkheden om kortingen tot 90% te verlenen op nettarieven voor grote, voorspelbare baseload-verbruikers.
 - **Financier de Energietransitie uit Algemene Middelen:** De kosten voor uitbreiding van het elektriciteitsnet zijn een maatschappelijke investering in de toekomst. Het is onhoudbaar om deze kosten volledig af te wentelen op de huidige gebruikers. Financier deze collectieve infrastructuur, net als wegen en waterwegen, (deels) uit algemene middelen.
 - **Benut tal van andere opties uit het recente IBO.** Door de lasten eerlijker en over een langere, meer realistische termijn te spreiden, kunnen de jaarlijkse tarieven voor gebruikers significant worden verlaagd.
 - **Directe Financiering Net op Zee:** Financier de uitbouw van het Net op Zee direct uit algemene middelen i.p.v. deze kosten via de tarieven door te berekenen aan de gebruikers. Dit

⁷ Zie voor meer info over het oneerlijke speelveld ook de laatste PWC speelveldtoets in opdracht van KGG: [Speelveldtoets 2025 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#) Voor informatie over elektrakosten en het scheve speelveld zie de studies van E-bridge en Aurora.

⁸ In de afgelopen 15 jaar is het aandeel van China in de wereldwijde chemische markt gestegen van 19% naar 43%, terwijl dat van Europa is gedaald van 23% naar 13%. Zie ook: [Als gevolg van de tarievendeals dumpen Aziatische landen producten al op Europese markt - NRC](#)

⁹ Zie hier: [Compensatie energiekosten nodig voor concurrentievermogen industrie - ESB](#)

¹⁰ Zie: [Motie van de leden Flach en Grinwis over een verdere verlaging van de netkosten voor de industrie](#)

voorkomt een onredelijke kostenstapeling voor de industrie en erkent de uitbouw van het net als een nationale, strategische investering.

- Verder herhalen wij ons pleidooi om de CO2-heffing en andere nationale koppen z.s.m. af te schaffen en met elkaar serieus werk te blijven maken van zaken als vraagcreatie¹¹ en het oplossen van de einde afval status problemen die de circulaire economie nodeloos hinderen.
- Door de gebiedsgerichte aanpak met natuurherstel in enkele duingebieden dient verder z.s.m. de stikstofproblematiek te worden ondervangen¹², zodat de vergunningverlening voor (nieuwe innovatieve) industrieprojecten (elektrolyzers, saf/e-saf, etc) weer op gang komt.
- Nederland kan bij dit alles verder een voorbeeld nemen aan de aanpak in Duitsland en België die massaal bezig zijn hun industrie weer de wind in de zeilen te geven met een duidelijke visie.

5. Tot slot

- Voor de periode tot 2050 moet er volgens ons verder een duidelijke visie komen op wat Nederland met zijn (basis)industrie wil én de overheid moet daar zijn korte termijn beleid op afstemmen. Dit geeft bedrijven de zekerheid en het handelingsperspectief om te investeren in innovatieve projecten die het fundament gaan vormen voor de economie van de toekomst.
- De industrie investeert voor decennia en is gebaat bij echt lange termijn vertrouwen en stabiliteit. Hier hoort ons inziens overigens ook een nieuw begrotingsbeleid¹³ bij na de formatie, waarbij investeren in nieuwe infrastructuur en kennis wordt beloond en niet concurreert met de waan van de dag en de lopende uitgaven.
- Alleen met oog voor ons lange termijn verdienvermogen kunnen we de enorme potentie van de Rotterdamse haven benutten en herstellen tot profijt van heel Nederland, onze economie, defensie en onze hightech.

¹¹ Op dit moment is er onvoldoende vraag naar duurzaam gemaakte producten. Vraagsturing/ vraagcreatie op nationale -én bij voorkeur op Europese schaal- kan de industrie helpen de volgende stap in de transitie te maken. Een bijmengverplichting is daar een voorbeeld van. We vragen het kabinet onze Europese coalitie en de inzet hierop de ondersteunen. Zie ook: [Call for Demand Creation to Drive Industry Investments](#) Onder andere Havenbedrijf Rotterdam, Deltalinqs en de EBZ hebben zich hieraan verbonden.

¹² Hiermee gaan we nu een begin maken samen met provincie, Rijk, Gemeente Rotterdam en het havenbedrijfsleven. Zie meer informatie hier: [Deltalinqs-reactie op de Prinsjesdagstukken: 'Laat aantal hoopgevende acties opmaat zijn naar echt nieuwe koers'](#)

¹³ ['Nederland moet tekort durven laten oplopen om te investeren' | BNR Nieuwsradio](#)